

Matthaeus Voland

Disputatio Philosophica De Intelligentiis

Rostochii: Kilius, 1643

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn729611191>

Druck Freier Zugang

Ru phil 1643

Matthaeus Voland

Johannes Gremler

DISPUTATIO PHILOSOPHICA 84
130.
De
INTELLIGENTIIS.

Quam
DEO Ter. Opt. Max. Adjuvante
Amplissimâ Facultate Philo-
sophicâ consentiente

SUB PRÆSIDIO
M. MATTHÆI VOLANDI,
Mœno-Francofurtani SS. Theol.
Studiofi.

Publicè defendere conabitur
JOHANNES GRAMBS/
Mœno-Francofurtanus.

A. & R.

*In Auditorio Majori. Horis à septimâ
matutinis ad diem 6. Majj.*

ROSTOCHII,
Typis NICOLAI KILII, Acad. Typogr.
ANNO M. DC. XLIII.

INTELLIGENTIA

DEO ET OMNIBUS SANCTIS
ACQUISITA FACILITATE PHILO-

M. MATTHIAS VOLANDI

JOHANNES GOTTFRID

KOFTORCH

PRÆFATIO.

Dilosophia moralis, solertissimus indagator Piccol. verè nostram scientiam formolosam quandam opinionationē in proæm lib. 2. de plac. Philosoph. dicit; Verisimè inquam; cum ad rerum intellectiōnē mentis nostræ acies tam imbecilla sit, quàm nycticoracis oculus ad solem intueudum, ut habet Philosophus lib. 2. Metaphysicæ cap. 1. & scal. Exerc. 1. s. 1. Et in magno periculo versemur, ne nostra scientia humi repat circa sola accidentia, ut iterum dicit scal. Exerc. 101. s. 14. dum nulla nobis forma planè & plenè nota & quodammodo non nisi per accidens nota sino. Hic si quis mirio! nominet ullam formam, nomina tu lapidis formam: & phyllida solus habeto Idem Exerc. 307. s. 12. Nugas dixerit; hæc querimonia cum de formarum rerū materialium nostris quotidie oculis obversantiū confusâ cognitione vera sit, quantus, quantus de essentialium spiritualium que à materia vinculo libera sunt sensibus hand exposita scientia, erit plangor & angor! Non possum quin exclamem! O miseram ingenii humani aciem! O scientiam inscitia rubigine misere obtusam. Harum autem cum sint tria genera circa unum Agnosus hæc hodierna repat. Non circa summum illum Deum quippe qui propter immensitatem, luce suâ obruit aciem humani intellectus ut loquitur subtilitatum Doctor Scal. Exerc. 359. s. 12. qui Spiritus ineffabilis per omnia, præter omnia, super omnia in omnibus, ante omnia, post omnia idem Exerc. ult. s. 2. neg. circa animas mortaliū immortales, sed circa medios illos Spiritus (intelligentias)

rias) intelligendas intellectus noster erit occupatus, horum naturam ruminando, Deim aliquot quaestiones rimando. Sed quid in hac caligine quâ nostra mentis acies obnubilata, caelestium horum Spirituum recessus ingredi & aggredi poterimus? Super na lucis lucem, obscuratam nostram intelligentiam lumine suo caelesti illustrantem devotè expectaturi, Intelligentiarum naturam inquirere alacriter incipiemus.

DE NATURA INTELLIGENTIARUM.

TIARUM.

CAP. I.

Articulus primus.

§. 1. Intelligentiæ vox quæ origine latina est, uti omnibus constat, à nobis hoc loco non accipitur 1. pro potentiâ intelligendi, vel intellectu, vel pro habitu principiorum quæ ita manifesta sunt, ut eorum veritatem intellectus noster facillè apprehendat nullamq; probationem perat, sed nobis est spiritus creatus, completus, qui nunquam fit alterius pars essentialis. Dicitur etiam mens græcè *νῦς*, qui actus quidam est inselligens seu genius qui juxta receptam gentium sententiam infantes modò genitos suscipiat & tueatur. Vocatur etiam Dæmon unde in specie quædam intelligentiarum *εὐδαίμονες*, alii *κακῶδαίμονες* dicuntur.

§. 2. Dari autem ejusmodi Intelligentias facillè contra Sædæcos, qui eorum existentiam negant probare posset, ex sacris literis, quia verò hoc non ad scopum nostrum, videbimus rationes, quæ ex ratione deducuntur. Primum argumentum desumunt à possibilitate, quia nulla adest repugnantia neq; ex parte DEI cui omnia (non contradictionem involventia) sunt possible, neq; ex parte Rei, quia omnia fermè quæ sunt in animâ rationali intelligentiis inveniuntur. Hinc concludunt dari Intelligentias. 2. arg. desumunt à credibili, quia enim DEUS inquit res corporeas & alias adhuc viliores condidit, non credibile est ipsum non addidisse Intelligentias, tanquâ nobilissimum sui speculum, in quo se tot divinæ perfectiones patefaciant. 3. arg. Deducunt à totâ hujus

hujus mundi universi perfectione, ad quam requiri videtur, ut omnes species possibiles & maxime ut in eo immaterialium gradus reperiantur, alii alias rationes adducunt, quas huc transcribere operæ pretium non putamus. Omnium verò rationum firmissima mihi videtur illa, quæ desumitur ab hominibus abreptis & obsessis, qui sæpe variis & ante ipsis incognitis linguis de rebus incognitis loquuntur & mirabili robore præditi sunt. Hæc enim & similia opera non possunt provenire. 1. à re aliqua inanimatâ cum in illam operationes intellectuales non cadant. 2. Non fiunt in propria obfessorum & abreptorum forma, quia primò ut supra diximus sæpe variis linguis loquuntur ipsis antea ignotis de rebus occultissimis & abstrusissimis. 2. Robur illarum omnes vires humanas superat. Neq; 3. Provenit à DEO, quia sapius DEUM Ter. O. M. calumniis afficiunt. Neq; deniq; ab animâ aliquâ hominis separata, quia & illud esse nequit, rationes dabimus in ipso discursu. Jam concludimus E. venit à Spiritu alio quodam, hoc concessio, thesis nostra firmo talo & immobili stat.

Articulus secundus.

EXHIBENS QUÆSTIONES.

QUÆSTIO I

Qualis detur notitia Intelligentiarum rationalis? Resp.

Non tantum quod sint, sed & aliquo modo quid & quales sint, ut ex dicendis constabit. 2. Non quidditativa vel comprehensiva sed aliqualis & apprehensiva. 3. Non agnoscimus Intelligentias per species, à natura nobis ingenitas, neq; possumus illas ex sensibilibus recipere, quia in horum genere non continentur, sed per discursum.

QUÆST. II.

An Intelligentia sint substantia an v. Accidentia?

Resp. Affirmando prius, Intelligentias substantias & non accidentia esse patet à priori, quia se: nulli inhaerent sed per se subsunt, quod certè substantiarum non accidentium est.

A 3

QUÆST.

QUÆSTIO III.
*Ad quam substantia Speciem pertineant
Intelligentia?*

Resp. Non continentur sub serie corporum quod est contra Vorstium, Cælium Rhodigin. Zaëchium & alios qui sixerunt, Intelligentias subtilissima habere corpora, sed continentur & comprehenduntur subserie spirituum i. e. substantiarum immaterialium. Adversariorum argumenta hic proponere & diluere operæ pretium non censemus sed reservabimus discursui.

QUÆSTIO IV.
Si Intelligentia essentialiter non sunt Corpora ulterius quaritur, Annon habeant Corpora sibi naturaliter unita, ad modum Animæ rationalis?

Resp. Negando hisce duabus rationibus moti. 1. Quia sunt substantiæ completè spirituales. 2. Quia plures possunt esse in uno eodemq; loco, ut infra videbimus. Argumenta contraria qui desiderat adeat Thom. p. 1. quæst. 51. art. 1. Et hæc denaturâ Intelligentiarum, sequuntur earundem Affectiones.

CAP. II.

Articulus primus.

De Intelligentiarum Affectionibus.

§. 1. Primariæ Intelligent. Affectiones communiter à Doctõribus numerantur novem. 1. Intellectus. 2. Voluntas & arbitrii Libertas. 3. Simplicitas, & aliqualis Compositio. 4. Incorruptibilitas & immortalitas. 5. Potentia. 6. Esse alicubi. 7. Æternitas. 6. Multitudo. 9. Diversitas. Quas breviter percurremus & considerabimus.

DE INTELLECTU.

§. 2. Intelligentiis Intellectum convenire probare possum sequentibus rationibus, Quia 1. sæpius inventæ fuerunt Intelligentiæ non solum tentantes sed & variarum rerum peritia & multiplici eruditione instructæ, quod sanè abq; intellectu fieri nequit. 2. Sunt sub-

substantiæ spirituales. 3. Homines intelligunt quidni Intelligentiæ? Cum intellectio sit perfectio simpliciter & intelligentiæ DEO proximæ sint Deniq; 4. ut alias rationes sicco pede prætereamus, ipsa vox Intelligentia innuit. Notandum verò est quando dicitur Intelligentias intelligere quod intellectus, Intelligentiæ non sit ipsa essentia Intelligentiæ, sed vis & facultas accidentalis essentiæ Intelligentiarum à DEO superaddita quæ res intelligibiles apprehendit.

Articulus secundus.

De Voluntate ac Libertate.

§. 3. Intelligentiis Voluntatem & Libertatem arbitrii convenire patet exinde quia 1. ipsis convenit intellectus quod jam evicimus, qui non datur sine voluntate & arbitrii libertate, cum impossibile sit, bonum cognitum non appeti. 2. Sunt spiritus. 3. Voluntas est perfectio simpliciter & animabus rationalibus convenit multo magis ergo Intelligentiis, quæ DEO proximæ sunt.

Articulus tertius.

De simplicitate.

§. 4. Simples Intelligentias vocamus, non removendo omnem compositionis speciem, sed illam compositionem quæ esse suum ducit à materiâ & formâ propriè ita dictis Nam hoc si concederem, Intelligentias non spiritus sed corpora affirmarem, quod supra negatum. 2. Illam compositionem, quæ ex partibus quantitativis constat; Quantitas enim ex materia tanquam causâ primâ oritur. Cum verò hæc Intelligentiis non conveniat in proptatulo est, nec iisdem compositionem ex partibus quantitativis competere. Quod autem Intelligentiæ non purissimè & absolutè simplices sint probo. 1. Quia sunt compositæ ex esse & essentiâ, sunt enim jam actû, aliquando à DEO creatæ, & olim possibles fuere, & in suâ causâ latuerunt. 2. Sunt compositæ ex naturâ & supposito, hæc enim compositio in homine locum habet, cum verò compositio hæc homini conveniat, nulla ratio potest dari firma, Intelligentiæ illam non competere. 3. Sunt compositæ ex genere & differentia. Deniq; 4. Iphis potentiæ naturales per quas suas operationes exercent, conveniunt, quia nulla exacta ratio dari potest, cur hæc potentiæ in Intelligentiis sint ipsa essentia, cum in animâ

revera

reverâ qualitates & accidentia sint & tritum philosophis axioma
sit, quod nulla creatura, per semetipsam sed per sua accidentia &
facultates superadditas agat.

Articulus quartus.

De Incorruptibilitate & Immortalitate.

§. 5. Intelligentias corruptibiles quidam è Veteribus statu-
erunt, sed minus bene, Quod enim non corruptibiles sint fluit exin-
de, quia spiritus sunt, qui in se non continent principia interitum
minitantia, quàmvis ab extra à DEO ter Opt. Max. etiam possint
corrumpi, quod tamen nunquam futurum est. Patet ergò quod
sint incorruptibiles, sed quomodo incorruptibiles sint dubium
oritur, quia Scholastici diversimodè loquuntur hâc de re. Quidam
docent, Intelligentias non esse mortales naturâ. Contra verò Sua-
rezius & alii disputant, Intelligentias per naturam corruptibiles
esse, sed hâc controversia oritur ex ambiguitate terminorum, cujus
explicatione tolli potest.

§. 6. Aliquando per naturam in corruptibile dicitur illud,
quod semper absolutè & ex se non est corruptibile, quo sensu soli
DEO competit. Aliquando verò per naturam incorruptibile di-
citur, quod non in se habet principia interitum minitantia, etiam si
à DEO dependeat. Contra verò per gratiam h. m. loquendi dice-
retur, quod cum naturaliter corrumpi posset, speciali tamen
DEI gratiâ à corruptione defenderetur. Quando ergò in hâc po-
steriori acceptione accipitur, rectè dici potest, quod Angeli non
per gratiam, sed per naturam sint immortales.

Articulus quintus.

DE POTENTIA.

§. 7. Potentiam Intelligentiis ascribimus, per quam plurima
DEI permissione producere possunt, talia, ut intellectus humanus
in consideratione eorû planè obstupescat, ut infra latius dicitur.

Articulus sextus.

DE UBI.

§. 8. Intelligentias in aliquo $\pi\tilde{e}$ nec ubiq; esse patebit duabus
hisce rationibus, i. Quia mutabiles & acquirere possunt alia spa-
cia.

cia. 2. Quia omne finitum est in aliquo spacio & ubi certò, cui præsens sit, cur E. non Intelligentiæ. Patet E. ex hisce Intelligentias esse in aliquo ubi, sed quomodo Intelligentiæ in suo π° sint diversa sunt apud diversos sententiæ, quas hic recensere nimis prolixum foret. Qui verò has sententiæ legere vult adeat lib. 2. Metaph. Scheibl. cap. 4 tit. 8 art. 1. & seqq. Nos verò cum Thoma & aliis statimus Intelligentias esse in aliquo π° definitivè, sc. in eo quod sibi definit, ita ut tota sit in toto spacio, & tota in quavis, ut ita loquar, parte spaci, cum spiritualis essentia partium divisionem non admittat.

§. 9. Sed cum hæc tracto, mihi occurrit illa controversia, An plures Intelligentiæ possint esse in eodem loco, an verò una alias excludat? Mihi prior sententiæ probatur, rationes etiam probantes in aprico haberem, sed reservo discursui.

Articulus septimus.

DE DURATIONE.

§. 10. Durationem Intelligentiis competere constat, sed illa duratio non est infinita, quæ alio vocabulo dicitur æternitas, sed finita, quod contra Aristotelem notandum est, cui non libenter contra sentimus, sed amicus Plato, amicus Socrates, amicus Aristoteles, omnium verò amicissima Veritas, ut enim ipse motum orbium cœlestium æternum facit, ita & intelligentias, quas orbes cœlestes movere dicit, æternas facit cap. 10. Metaph. & alibi. Duratio E. Intelligentiarum non est æternitas, sed ævum, quod probo hoc syllogismo, Quicquid ex se habet initium durationis, nec tamen ex se habet finem, illud durat ævo. Atqui Intelligentiæ naturâ sua sunt immortales (ut supra dictum) & incorruptibiles i. e. intra suam naturam nihil continet corruptivum neq; per causas secundas desinere possunt, sed solâ negatione concursus divini conservativi.

Articulus octavus.

DE NUMERO.

§. 11. De numero Intelligentiarum lumine naturæ nil certum, quam cum infinitum non esse, quia tale infinitum actu repugnat,

B

non

non enim licet invenire numerum quo non possit dari major per Aristotelem 3. Phys. cap. 6. text. 78 & seqq. misso E. numero Intelligentiarum distinctioni illarum nos accingimus.

Articululus Nonus.

DE DISTINCTIONIBVS.

§. 12. Intelligentias numero esse distinctas, manifestum est exinde, quia plura eorum individua dantur, quod ex dictis patuit. 2. Distinguuntur ratione accidentium in bonas scilicet, & malas, quod quum Theologiæ notius sit quam Philosophiæ, mittimus.

§. 13. Apud Philosophos verò controvertitur & variè apud Scholasticos disputatur, an Intelligentiæ specie sint distinctæ? Quidam ut Thomas & alii negant, Intelligentias esse ejusdem speciei, sed dicunt omnes esse diversæ speciei. Contra alii statuunt ut Alstedius part. 3. Pneum. c. 1. & alii qui asserunt omnes Intelligentias esse posse ejusdem speciei, cum Deus sit liberum agens, qui omnia consilio voluntatis suæ produxit. 2. Dicimus non esse repugnantiam sed posse esse Intelligentias diversæ speciei. Cum enim Intelligentiæ conveniant in naturâ intellectuâ & verè nulla sit contradictio eam naturam esse communem pluribus juxta varios modos essentielles, nulla etiam repugnantia erit, dari Intelligentias specie distinctas. Et hæc sunt quæ de Affectionibus Intelligentiarum erant dicenda, sequitur nunc

CAP. III.

De Actionibus Intelligentiarum.

§. 1. Actus i. e. operationes intelligentiis convenire certum est per experientiam, & rectam rationem cum de facto plurima præstent & ipsis potentiæ convenient.

§. 2. Sunt verò earum operationes vel internæ & immanentes, vel externæ & transeuntés. Illas vocamus quæ intra naturam Intelligentiarum manent, inq; eâ tanquam in subjecto recipiuntur, ut sunt, Intellectio, Volitio, Variatio Ubi, has dicimus quæ non accipiuntur in naturâ Intelligentiarum, sed ad extra quæ transeunt, de illis hoc capite agemus.

Articu-

Articulus primus.

§. 1. Intellectionem Intelligentiarum non esse ipsam Intelligentiarum essentiam constat, quia id 1. non nisi soli DEO convenit. 2. Intelligentiarum Intelligentia mutabilis est. 3. Augmentationem & diminutionem recipit, sed intellectio est actio interna mediante intellectu Intelligentiarum elicitâ, quâ intelligentiâ res intelligibiles cognoscit.

§. 2. Principium ejus radicale non est anima ut in homine, quia Intelligentia aliâs haberet corpus, cum anima tanquam forma exigat aliam partem scilicet materiâ, sed est ipsa Intelligentiæ essentia.

§. 3. Proxima vel Instrumentalia principia (ut ita loquar) Intellectionis Intelligentiæ sunt 1. facultas intelligendi de qua supra dictum est. 2. Species intelligibiles quæ nihil aliud sunt quam rerum quasi imagines, quæ intellectui Intelligentiarum res ipsas representant, prout in se sunt extra intellectum. Sed hoc de Principiis nunc aliquid de rebus quas Intelligentia intelligit dicendum est. Notandum verò est, Intelligentias cognoscere seu intelligere 1. DEUM, quia homines eundem cognoscunt. 2. Effecta DEI i. e. se ipsas & alias creaturas. Cognoscunt se ipsas, ratio, quia & anima rationalis se ipsam reflexè, ut homo se ipsum intelligit vel cognoscit. Quidni E. Intelligentiæ? Quippe quæ vel perfectioris naturæ quam vel homo vel anima rationalis sunt. 3. Cognoscunt alias Intelligentias quia 1. Civis sunt ejusdem Reip. utiq; ergò se ipsas cognoscunt, cum unio ac communio eas ad officia communia conjungat. 2. Homines se invicem cognoscunt cur non Intelligentiæ. 4. Cognoscunt animas separatas. 5. Res naturales cum in singularibus tum in cõmuni bus attributis, nã missam ut faciamus rationem, quâ ex mente Aristotelis orbes cœlestes moveant, efficax probatio inde deduci potest, quia & homo res naturales cognoscit & nulla ratio firma dari potest, quod non Intelligentiæ cognoscant. 6. Futura quæ habent causas necessarias, ut sunt Ecclipses & similes effectus, cum n. ejusmodi futura subscentiam humanam cadant, multo minùs intelligentiarum notitiam fugiunt. 7. Ea quæ revera actu sunt, adeoq; tantùm occulta & respectu nostri futura.

§. 4. Quanquam verò hæc & plura alia Intelligentiæ cognoscant Omniscientia tamen illis non convenit, nam 1. hæc solius

DEI est, 2. Intelligentiæ non cognoscunt 1. Contingentia futura, nisi conjecturaliter & in quantum ex certis quibusdam signis & causis aliquid colligunt. Hinc Historia tradunt futura prædicturos Dæmones aut aliquid ex naturalibus signis collegisse ut videre est ap. Philipp. Camer. in hor. suis success. Cent. 1. c. 57. p. m. 254. & Cent. 2. c. 2. p. m. 6. aut ambiguitatibus, ut fuisse quo pertinent sequentia oraculorum Diabolicorum responsa.

1. Ajo te Æjacida Romanos vincere posse.
2. Croesus Halym penetrans magnam pervertet optum vim.
3. Domine (domi-ne) sis securus, hostes enim terram tuam ingredientur suaviter & subicientur (subjicient-ur) i. e. ignem domuitur.

Deinde etiam non cognoscunt 1. Intelligentiarum aliarum cogitationes, nisi se declarent per externos gestus vel alia signa & effecta, cum solus DEUS sit *αποδιονοῦς*. Neq; 2. supernaturalia, aut mysteria ipsa tamen intelligunt, quatenus talia sunt & quatenus à DEO sunt revelata.

§. 5. Modus Intelligentiæ est Intelligentias cognoscere, sed non 1. immediate & per essentiam, quia hoc solius DEI est, sed mediantibus facultatibus intelligendi, speciebus intelligibilibus & habitibus superadditis. 2. Non intelligunt omnia simul, sed ita ut modo actu sint res intelligentes modo tantum in potentia ad intelligendum. 3. Ita ut multa jam cognoscant quæ antea non cognoverunt, cum non tantum plurima à DEO ipsis revelentur, sed & cogitationes & effectus hominum ex certis quibusdam signis colligant. 4. Non intelligunt notitia infinita, sed tum ratione modi, tum ratione objectorum finita & limitata. 5. Non intelligunt sentiendæ cum organis ad sentiendū necessariis destituantur, sed intelligunt per nutum intellectum. 6. Non intelligunt omnia infallibiliter sed quædam fallibiliter & conjecturaliter, ut supra dictum. 7. Non omnia simpliciter intuitivè, sed quædam per discursum & experientiam, quæ ex inductione signorum & effectuum colligunt.

§. 6. Restat nunc ut divisiones scientiæ Intelligentiarum proponantur, ubi dicimus scientiam intelligentiarum esse vel naturalem vel insitam, & concreatam; vel acquisitam, & quasi experimentalem vel revelatam, & supernaturalem. Dividunt in intuitivam & discursivam. Ethæc de Intellectione, jam de Volitione,

Artis

Articulus secundus.

DE VOLITIONE.

§. 1. Hac quæ de Volitione dicenda sunt facile intelligi possunt, servatâ proportione ex iis quæ de Intellectione jam diximus, nam ne quæ volitio eadem est ac essentia, nec potentia volendi est accidens realiter idem cum Essentiâ Intelligentiarum. Volitio est actus ab essentia diversus, & à voluntate elicitus quo cognitum sub ratione boni appetit, & monstratum sub ratione mali fugit.

§. 2. Principium ejus radicale est ipsa essentia Intelligentiarum, instrumentale verò est ipsa voluntas, cui adjuncta scilicet libertas arbitrii & habitus Voluntatis. E.g. Spes, Charitas, misericordia.

§. 3. Objectum ejus sunt omnia bona ab Intellectu cognita, quæ sub ratione convenientiæ apprehendunt & mala sub ratione inconvenientiæ fugitant.

Articulus tertius.

De motu Intelligentiarum.

§. 1. Motum Intelligentiis convenire, quia ex libro cum scriptura, tum naturæ pateat, neminem sana mentis capacem negare puto. Ideoque in probatione ejus non admodum laboro, sed in hoc ero occupatus, ut dicam, quid sit motus Intelligentiarum.

§. 2. Motus Intelligentiarum non est physicus, qui est affectio disjuncta Corporis naturalis, quâ illud alium atq; alium acquirit locum, patet. Motum physicam esse mutationem loci, locus verò, Intelligentiis cum non competat, multo minus motus localis ipsis competit, sed motus ille nihil aliud est, quam mutatio ubi, nam illa non est in multis locis, neq; ubiq; sed hic, & non ibi, vel ibi & non hic. Quæ enim Intelligentia nunc est Rostochii, non potest esse hoc eodem tempore Francofurti ad Mœnum, Francofurtum verò ut veniat, moveatur necesse est.

§. 3. Modum quod attingit, notandum est, quod Intelligentiæ moveantur 1. Non per extrinsecam denominationem ad motum alterius, ut quibusdam placuit, sed reverà ut ipsa sint proprium subjectum motus. 2. Non physicè quemadmodum corpus de loco in locum, cum locus illis non competat. 3. Sine ullâ corporum resistantiâ, adeoq; personæ sequens sine ullo labore & molestiâ. 4. Sine illius Corporis expul-

sione, quod tamen de motu illarum ut tali Intelligendum est, nam secus se res habet in assumptis corporibus. §. Non tardè sed celerius, motu ejusmodi, qui, si terminus non ita procul distans sit, fermè instantaneus videatur. Dico verò si terminus non ita procul distans sit. Nam quando inter terminum à quo & ad quem quamplurima spacia intermedia, quam maximè extensa dantur, aliquantulum temporis requiri omninò videtur. Et hæc de actibus Intelligentiarum internis sufficiant, jam de actibus externis seu transeuntibus agemus.

CAP. IV.

De Actibus Intelligentiarum Externis seu Transeuntibus.

§. 1. Actus Intelligentiarum externos seu transeuntes communiter Dd statuunt quinq; de quibus singulis ordine hoc capite agere operæ pretium censemus. & erit

Articulus primus.

DE LOCUTIONE.

§. 1. Intelligentias loqui manifestum est 1. ex locutionis descriptione, quæ in se ac per se secund. Scholasticor. & Philosophor. definitionem nihil aliud est, quàm manifestare alteri suum internum mentis conceptum. 2. Quia locutio est perfectio simpliciter & Deo conveniens, cum verò hæc perfectio hominibus conveniat Intelligentiis minime neganda est.

§. 2. Est itaq; Locutio Intelligentiarum actio externa, quâ aliis singulari quodam modo suos actus internos manifestant.

§. 3. Dico verò 1. Quod sit actio externa, non enim terminatur in ipsis intelligentiis loquentibus, sed fit à loquentibus, & terminatur vel ad Deum, vel ad alias Intelligentias, vel ad homines, vel deniq; ad animas separatas.

§. 4. Dixi secundò quod hæc actio singulari quodam modo fiat, nam de hoc nobis certò nec ex libro Scripturæ, nec ex libro naturæ constat. Hinc etiam oritur diversitas sententiarum apud Dd.

§. 5. Principium locutionis Intelligentiarum quod attinet, est idem quod in hominibus voluntas sc. & intellectus.

§. 6. Deniq; quomodo Intelligentiarum & hominum locutiones à se inicem discernantur, videri potest ap. Dn. Scharf, in Pneum. p. 171.

Articu.

Articulus secundus.

De Variarum rerum productione.

§. 1. Multa & varia quæ possunt hic diu de iis, quam Intelligentiæ efficere possunt, reservabimus, donec pervenerimus ad quaestiones.

Articulus tertius.

DE MOTIONE CORPORUM.

§. 1. Intelligentias Corpora movere posse facile posset probari ex sacra Scripturâ, sed cum hoc ad propositum nostrum non pertineat, videbimus rationes, 1. Intelligentiæ se ipsas movent, quidni Corpora, cum motus, quo se Intelligentiæ movent sit nobilissimus, si autem id inest, quod majus est, etiam aderit quod minus est.

§. 2. Principium autem hujus motus principale est ipsa essentia Intelligentiarum, instrumentum non est voluntas, ut quidam in eâ opinione fuerunt, sed facultas quædam ab intellectu & voluntate distincta.

§. 3. Movent verò Corpora, quibus adsunt, absq; impetu cum impetus requiratur ad explendum defectum præsentis motoris, ut in projectu lapidis videri solet.

Articulus quartus.

DE ASSUMPTIONE CORPORVM.

§. 1. Intelligentias Corpora aliquando assumpsisse, gentiles ex apparitionibus sibi factis collegerunt, cujus ratio hæc est.

§. 2. Cum enim Intelligentiæ Corpora movere possunt, cur non & eadem assumere, nam ad illam assumptionem tria requiruntur 1. ut Intelligentiæ substantialiter existant in corpore assumpto, 2. ut existant in illo tali modo, ut motor immobili, nam Diabolus posset esse in homine, ita ut homo non sentiat, & sic non ut motor est in mobili. 3. Ut iis utantur tanquam instrumentis ad se manifestandum.

Articulus quintus.

DE OBSESSIONE.

§. 1. Diabolo non nunquam homines obsidere, omnibus populis (proh dolor!) per experientiâ constat, hoc E. ut probetur non opus est, sed

sed quomodo obsideant, de hoc agemus, ut verò homines obsideant, non opus est, ut ingrediantur vel per os, vel per alium meatum, cum spiritus sint, quibus Corpora resistere nequeunt, sed Deo permittente quemcumq; aditum sibi parare possunt. Cur verò Deus talem obsessio- nem permittat & quomodo sint expellendi, de hoc Theologi latius dis- putant, sed nos manum de tabulâ. Et hæc etiam de Actibus externis suf- ficiant, sequuntur quæstiones.

QUÆSTIO I.

An Intelligentia aliquando aliquid creare & anni- hilare possint?

Resp. Ut causa principalis non possunt. Quia hoc solius DEI opus est, & infinitam Virtutem requirit.

QUÆST. II.

An possint miracula facere?

Resp. Vera & propriè dicta miracula per se & propria Virtute facere non possunt, cum hæc sint supra omnem naturam & solius Jehovæ opera, possunt tamen 1. hujusmodi opera facere, quæ hominibus mira sunt & videntur. Cum enim rerum naturalium peritissimæ sint, plera- rumq; rerum virtutem & materiæ dispositionem, astrorum influxû & aspectum sciant, effectus inusitados producere possunt, qui homini- bus miri videntur ob ignorantiam causarum, cum tamen miracula non sint, quia effectus ex causis naturalibus dependent. 2. Falsa & fi- cticia miracula Dæmones producere possunt.

QUÆST. III.

An Intelligentia generet Intelligentiam?

Resp. Affirmant hoc Judæi sed nos negamus hæc moti ratione, quia generatio fit, propter conservationem specierum, ne ipsæ cessantibus individuis pereant. At Intelligentiæ sua naturâ non sunt incorrupti- biles, unde speciei corruptio timenda non est.

QUÆST. IV.

An Intelligentia ut sic possint generare Corpora?

Resp. Hujus quæstionis negativam arripimus idèò quia Intelligen- tia & organis & semine ad generationem Corporum naturalium ne- cessarius desinitur.

QUÆST.

QUÆST. V.

An Intelligentia possit generare animam?

Resp. Negando, quia aliàs & compositum generare possiet.

QUÆST. VI.

Qualis sit unio inter intelligentiam & Corpus assumtum?

Resp. Non essentialis, qualis inter animam rationalem & corpus organicum in homine, Intelligentia enim non est pars alterius, sed substantia completa. sed accidentalis, qualis inter vestem & rem vestitam.

QUÆST. VII.

Quales actus in assumpto Corpore exercere possint?

Resp. Possunt exercere omnes actus, quos vis locomotiva, quæ talis potest.

QUÆST. VIII.

An Intelligentia in assumptis Corporibus experiantur passionēs?

Resp. Neg. Nam nec corpora illa vivant, ut humana, nec Intelligentiæ illis essentialiter sunt unitæ, sicut anima rationalis corpori, sed tamen accidentaliter, und e nec fatigantur, nec sitim, famem, venerem aut aliud ejusmodi patiuntur. Jam satis

Δόξα τῷ Θεῷ.

COROLLARIUM.

An DEVS aliquomodo ex lumine natura sit cognoscibilis? Resp. Aff.

FINIS.

C

Mate-

MAteria expertes mentes tibi pagina sacra
ostendit, GRAMBSI, tu nec rectam rationem
has latuisse doces, age serinia docta Sophorum
excute, thesauros produc, in luce repone,
quæ super his docuit priscorum turba Sopho-
rum.

*Johannes Quistorpius D. & Theol.
Facult. Senior.*

An Dn. Respondentem

De

INTELLIGENTIIIS

disputantem.

IN castro sophia pugnat qui fortiter, iste,
Præsides sub Claro, rem facit ingenuam!
Hoc faciens noster GRAMBSUS mox victor abibis
Præmia præmerita & fautor Apollo dabit.

Ita acclamabat

M. Lucas Bacmeisterus
S.S. Theol. Profess.

Ad

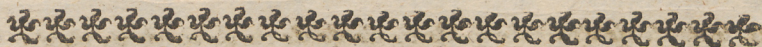
Ad Praestantissimum & Ornatisimum
Dn. Respondentem.

Sub disputationis actum cum vocas,
Dilecte GRAMBSI, Intelligentias; face
Ut nemo non, qui differentem audiverit,
Intelligat, quàm tu ipse sis intelligens,
Intelligentiisq; quàm faventibus,
Hoc arduum susceperis negocium.

Intelligenter ergo dislere, si cupis
Intelligens intelligentibus viris,
Doctusq; doctis jure merito dicier,
Intelligentiisq; carus credier.

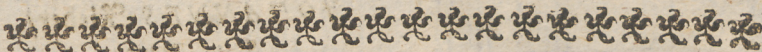
gratulante animo scribebam

*M. Jeremias Nigrinus Pom:
Schola Rost. oppidana Rector.*

Quod Grambsi ingenio pulchrè conaris amice
Id meritò laudo, grator & ex animo
Pergito, ceu pergis, sic clarum nomen habebis
Sic studiis Patria, commoda multa feres.

Sic conterraneo, ac commensali suo per quam
charo & jucundo apposuit
Praeses.

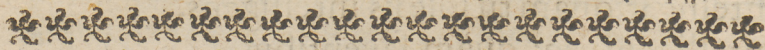
Naturam Angelicam scrutanti spiritus adsit
Angelicus Tibi, quò felicius omnia cedant.
Semper & in studiis Magnus Tibi Foederis adsit

Ange-

Angelus, ut decus esse queas aliquando Parenti,
Et gratæ Patriæ; sed gloria magna Jehovæ.
Sic precor ex animo, nec fiant irrita vota:

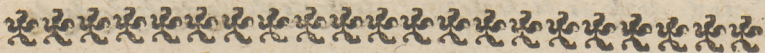
*Sie rovet & favet suo Conterraneo
perdilecto.*

JOHAN Harpff / MF.

R *Estè Jane facis, nostri pars candida cordis.
Dulcia qui gaudes sophies peragrarè vieta;
Differis, attendis reliquis, legis ipse sopherum
Scripta, Medusæis completa liquoribus, ullus
Nec rursus in dubiam pugne descendere arenam
Est timor, at dextram lubicium est conferre minacem.
Maçte animo infractò sophiam constanter amando,
Sic eris & decus & patriæ expectatio gentis!*

MARTINUS Newenfeldt /
Dantiscanus.

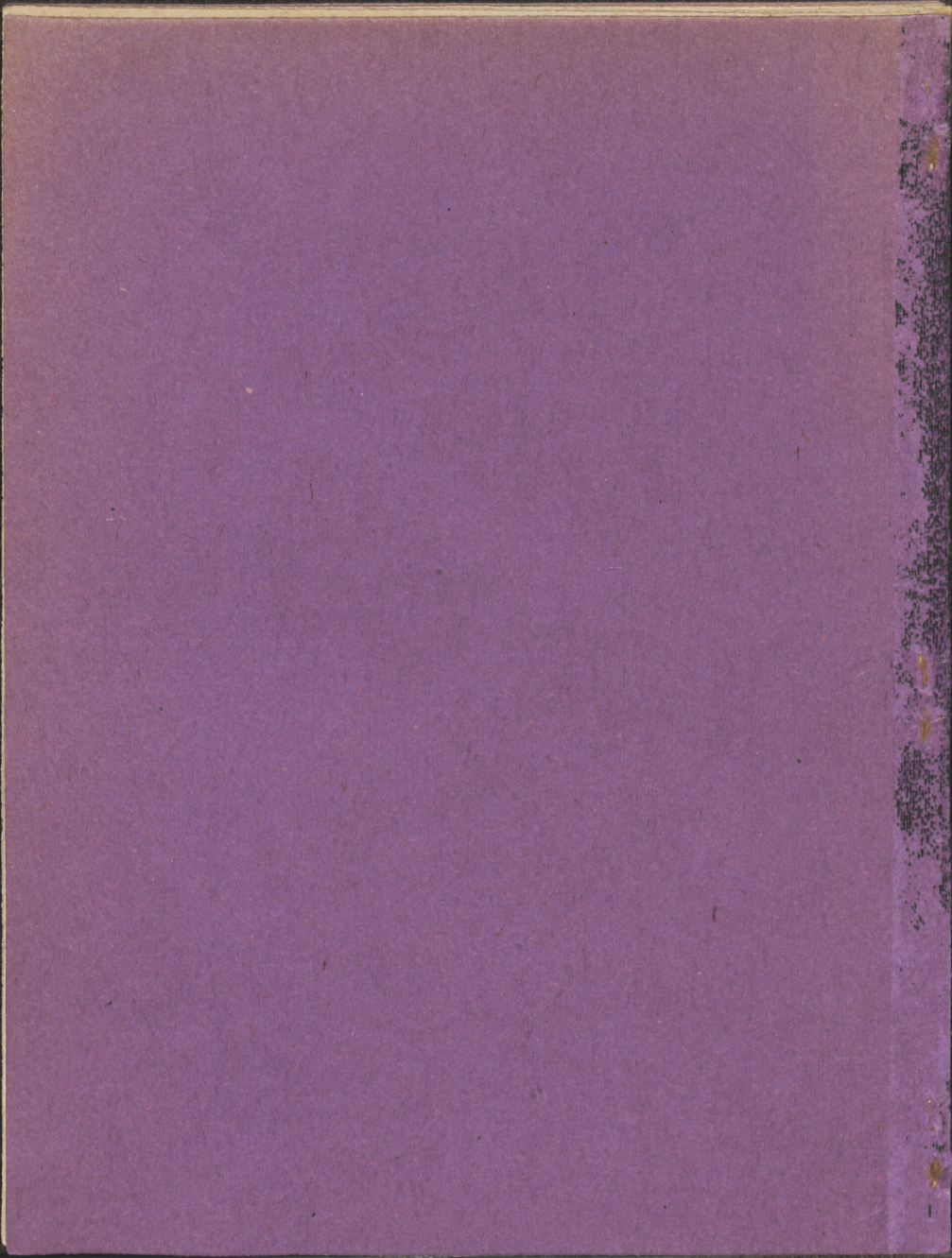

Σ *Τήλεις διδαχὴν σε εὖ καὶ πρόφρονι θυμῷ,
φίλτατε, ἰσχὸς σοφῶν χράμματα ἔλισσόμεν.
Ὅσα γὰρ ἐνθέης ἐπὶ ταύτ', ἔσεται ἄρμενα πάντα
νικήσεις τε σοφῶς καὶ σοφῶς αὐτὸς εἰών.
Τὼς ἄρ' ἔση πάλ' ἀνὴρ πολλῶν ἀντιξέων ἄλλων,
Τὼς ἄρα γηθήσῃ πατέρις ἄμ' ἠδὲ τοκέις.*

JOHANNES Kieder /
Svinf. Francus.

1781A

QUÆST. V.

An Intelligentia possit generare animam
Resp. Negando, quia aliàs & compositum generat

QUÆST. VI.

Qualis sit unio inter intelligentiam & Corporem
Resp. Non essentialis, qualis inter animam rationalem
organicum in homine, Intelligentia enim non est partem
stantia completa. sed accidentalis, qualis inter ymaginem
tam.

QUÆST. VII.

Quales actus in assumpto Corpore possint?
Resp. Possunt exercere omnes actus, quos vegetalis
talis potest.

QUÆST. VIII.

*An Intelligentia in assumptis Corporibus
variatur passionibus?*
Resp. Neg. Nam nec corpora illa vivunt, ut
gentiæ illis essentialiter sunt unitæ, sicut anima ratio
tamen accidentaliter, unde nec fatigantur, nec sitim
aut aliud ejusmodi patiuntur. Jam satis

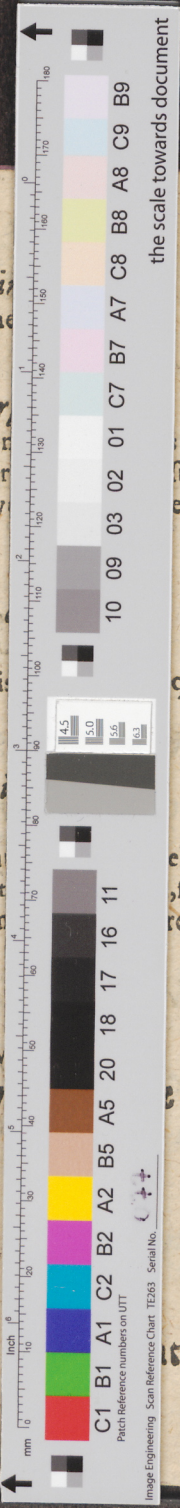
Δόξα τῷ Θεῷ.

COROLLARIUM

*An DEVS aliquomodo ex lumine
sit cognoscibilis? Resp. Aff.*

FINIS.

C

the scale towards document